

Lagmannsretten i straffesaker.

Av lagmann ROLFSEN.

I.

Spørsmålet om endrede regler for straffeprocessen ved lagmannsretten sigtende til at opnaa større tryghet for at ikke uvedkommende hensyn gjør sig gjellende ved avgjørelsen av skyldspørsmålet, men at dette besvares overensstemmende med loven og sakens bevisligheter — har i de senere aar veret sterkt fremme i den offentlige diskussion.

Der er her pekt paa forskjellige mangler ved den bestaaende ordning. Der er anket over, at valget av lagrettemenn, som efter loven skal foretas av heredsstyret eller bystyret, foregaar paa en ubetryggende maate, tildels efter rent partipolitiske hensyn med tilsidesettelse av lovens paabud om bare at velge personer, som paa grunn av retsindighet, dygtighet og selvstendighet anses serlig verdige og skikkede til hvervet. Der er videre anket over, at lagrettens behandling av skyldspørsmålet ikke er omgjerdet med tilstrekkelige garantier. Den foregaar i enrum uten kontrol av eller medvirkning av de retskyndige dommere og svaret angis uten begrunnelse, hvorved rent subjektive synspunkter hos de enkelte lagrettemenn faar for stort spillerum og lagrettens avgjørelser i nogenlunde likeartede saker kan bli ganske forskjellige. Endelig er der anket over den parterne tillagte ret til selv at utskyle et

vist antal av de til lagmannstinget uttrukne og fremmøtte lagrettemenn, idet denne ret misbrukes til at faa lagretten ensidig sammensat, bl. a. ved konsekvent utskytelse fra tiltaltes side av kvinder som lagrette i sedelighetssaker.

Der har i den offentlige diskussion heller ikke manglet paa forslag til at bote paa disse mangler. Man har foreslaatt utskytelsesretten enten sløifet eller vesentlig begrenset. Til forebyggelse av, at der efter partistillingen i den enkelte kommune bare velges personer, som tilhører et bestemt politisk parti, har man foreslaatt, at der i loven sikres de forskjellige godkjendte partier efter innsendte forslagslister og efter forholdstalsvalg at bli representert i lagrettentvalget. Der er fra annet holl foreslaatt, at de lagrettemenn, som skal forrette ved tinget — istedetfor som nu at uttas ved lodtrekning av det kommunevalgte utvalg — opnevnes innen dette utvalg av en utenforstaaende myndighet eventuelt under medvirkning av parterne paa samme maale som skjøns- og domsmenn i civile saker. Andre krever mere vidtgaaende endringer til sikrelse av, at lovens krav til lagretten sker fyldest og foreslaar i det øiemed selve valget av lagrettemenn helt eller delvis henlagt til institutioner, som ikke er avhengig av de politiske partier.

Man har videre foreslaat, at lagmannen enten alene eller sammen med de 2 meddommere skal være tilstede ved lagrettens forhandling om skyldspørsmålet enten i alle saker eller ialfall, naar lagrettens flertal ønsker det, dog uten stemme. Et annet forslag gaar ut paa, at retten gis en nærmere begrenset adgang til at tilsidesette ogsaa en frifinnende lagrettekjennelse.

Der hersker om disse forslag delte meninger, dels om deres rent praktiske verdi, dels om deres gjennomførbarhet. For det sistnevnte forslags vedkommende er det med føie indvendt, at det vilde medføre et avgjort brud med jurylovens hele system. Betryggende lovregler for sammensetningen av lagrettentvalget er i høj grad ønske-

lige, men vanskelige at gjennomføre uten betenkelige indgrep i det kommunale selvstyre.

Der vil neppe være noget vunnet ved den nyordning, at lagmannen deltar i lagrettens raadslagning for at paase, at alt gaar riktig til, men uten stemme. En saadan deltagelse vilde let faa karakteren av et politiopsyn, lite tiltalende baade fra lagrettens og lagmannens synspunkt. Denne indvenning taper jo endel av sin vegt, hvis lagmannen bare skulde delta, naar lagretten selv fattet beslutning herom, men den vesentlige anke mot en saadan deltagelse ligger i den manglende adgang til kontrol fra parternes side med lagmannens medvirkning. Denne maatte av den grunn i loven begrenses til at gjelle veiledning i lovens regler, men denne veiledning har lagretten allerede faat i retsbeleringen, som avgis i aapent retsmøte og med ret for parterne til at kreve den protokollert med mulig anke for øie.

Det kan heller ikke skjønnes at ville være nogen forbedring ved en saadan ordning at paalegge alle 3 dommere at vere tilstede. Skulde en deltagelse av retskyndige i lagrettens raadslagning i nogen grad kunne avhjelpe de reiste anker mot strafferetspleien, maatte der ialfall samtidig gis dem eller lagmannen en vis adgang til at avkreve lagrettemenn, som besvarer skyldspørsmålet med nei, en nærmere forklaring om de manglende skyldbetingelser og adgang til at protokollere dette med mulig anke for øie. En saadan ordning er ogsaa bragt i forslag, men det gjelder ogsaa om denne, at den betegner et avgjort brud med lovens system idethele, og desuten vanskelig lar sig forene med stemmegivningens hemmelighet.

Studerer man jurylovens system nærmere, vil man idethele snart merke, at dette er et fasttømret og helt gjennomført byggeri, lite mottagelig for kompromisser eller partielle endringer i det ledende princip. Dets vern om rettens idé er baseret paa fuld tillid til folket. Dette var

i sin tid systemets styrke, dets feltrop, men er ogsaa dets svaghed.

Der er da reist spørsmål, om ikke den beste ordning er at gaa til en hel omordning av procesmaaten ved lagmandsretten, basert paa princippet om fuldt samarbeide mellem ret og lagrette i en stor meddomsret, hvor de folkevalgte domsmænd er i avgjort flertal og i fellesskap med de retskyndige dommere avgjør skyldspørsmål og straffeutmaalning. Det er sikkert en utbredt og velbegrunnet opfatning at en saadan reform vil yde en væsentlig betryggelse mot de fleste av de ovennævnte anker, som er reist mot strafferetspleien ved lagmandsretten, og at andre veie ikke fører frem.

I nordisk tidsskrift for strafferet 1925 har allerede hr. høiesteretsassessor *Breien* git uttryk for denne opfatning ved flere interessante bidrag til belysning av spørsmålet. Hans siste artikkel fremkommer som tilsvaret til nu afdøde lagmand *Hegges* i samme tidsskrift leverte varme forsvarsindleg for bibehold av juryen, hvis avskaffelse efter hr. *Hegges* mening vilde være »intet mindre end et dødsstøt mot vor demokratiske samfundsordning«, hvis uavviselige krav er de folkevalgte dommeres encherredømme over spørsmålet om skyld og straf.

Det ensidige og utilfredsstillende i dette rent politiske synspunkt er sterkt fremholdt av hr. *Breien*, som hevder, at der nu er al grunn til uten politisk sentimentalitet og ut fra vunden erfaring at ta et helt sagligt standpunkt til reformspørsmålet.

Alle er vistnok paa det rene med, at dette ikke bare er et retsteknisk spørsmål, men at den rette løsning ogsaa er av stor samfundsmessig betydning. Spørsmålet om skyld og straf staar i nøie forbindelse med folkets retsbevidsthed, og derfor bør det folkevalgte element tillegges en avgjørende indflydelse i dommerkollegiet. Men naar der videre spørres om, hvilken ordning saa byr den største betryggelse for at skyldspørsmålet besvares

»øverensstemmende med loven og sakens bevisligheter«, enten det nuværende jurysystem eller en ordning med de store meddomsretter, vil vektskaalen blandt straffetspleiens tjenestemenn i overveiende utstrekning veie til gunst for det siste system. Baade fordi de læge dommere unner fuldt samarbejde med de retskyndige vil faa en bedre og sikrere vejledning angaaende de retslige spørsmål og fordi dette samarbejde vil bidra til en mere nøktern og sikrere bedømmelse av selve bevisligheterne.

Det er ogsaa en kjendt sak, at da spørsmålet om en saadan reform paa dommerforeningene initiativ blev optat til drøftelse i dennes medlemsmøte i september 1923, avga denne forening en nær enstemmig uttalelse til fordel for reformen med tilslutning bl. a. av Høiesterets justitiarius og riksadvokaten.

II.

Selvfølgelig maa man ved spørsmålet om statsmagternes holdning til en saadan reform være forberedt paa, at det nuværende system eller juryinstitutionen som saadan trods sine mangler har mange tilhengere, ja beundrere, og at taktiske eller politiske hensyn ved siden av uviljen mot forandring i tilvante forhold kan trenge styrken av de saklige hensyn tilbake.

Som av hr. Breien nevnt, blev der sommeren 1923 stillet en interpellation til regjeringen fra kommunistisk holl, om regjeringen var opmerksom paa de ret hyppige lagrettekjennelser av opsigtsvekkende art, og om den agtede at søke botemidler herimot. Der er ogsaa i hr. Breiens artikkel redegjort for regjeringens svar, avgitt av mig som daverende justisminister, at regjeringen vilde ta saken unner overveielse og eventuelt foreslaa for stortinget lov-

forandringer sigtende til at fremme et bedre samarbejde mellem ret og lagrette.

Justisdepartementet lot i sakens anledning innhente embedsmæssige uttalelser fra riksadvokaten og rikets lagmenn. Der er ikke anledning til aa gaa nærmere inn paa de vektige bidrag til belysning av spørsmålet som inneholdes i disse forestillinger. Jeg skal bare nevne at der blandt lagmennene var delte meninger om saken. Ogsaa de lagmenn som ansaa de store meddomsretter for mere betryggende domstole enn de nuværende jurydomstole antok ikke at det var paakrevet at gaa til en saadan reform eller fremholdt ialfald tvivl om tiden ennå var inne til en saa inngripende forandring i den tilvante straffetspleje. Denne betenkelighet ga ogsaa riksadvokaten i sin embedsmessige erklæring uttryk for.

Til avgjørelse for regjeringen forelaa paa dette tidspunkt spørsmålet, om den nye civilprocesreform, som forutsatte opprettelse av civile lagmannsretter, nu skulde iverksettes. I disse retter skulde domsmyndigheten tilligge lagmannen med 2 lagdommere (jurister) samt 4 folkevalgte domsmenn i fullt samarbeide. Naar denne ordning, som Stortinget med stort flertall hadde bifallt, skulde settes ut i livet laa det nær at foreslaa en lignende ordning ved lagmannsretten i straffesaker, om enn med noget sterkere besetning av det folkevalgte element i domstolen. Lagmannsretten vilde da paa samme ting og i det vesentlige paa samme rettssteder og med samme dommere kunne behandle baade tvistemaal og straffesaker, hvorved ogsaa en betydelig forenkling av rettspleien vilde opnaaes.

Med dette for øie utarbeidet Justisdepartementets lovavdeling i 1924 et utkast til de fornødne endringer i straffeprosesloven og domstolloven, bygget paa at lagmannsretten ved hovedforhandling i straffesaker sammensettes av lagmann, 2 meddommere og 6 domsmenn og at disse dommere i helt gjennomført samarbeide deltar i hovedforhandling og dom.

Domsmennene skulde ved lodtrekning uttas av de i domstolsloven bestemte folkevalgte utvalg av domsmenn for lagmannsretten. I ethvert lagsogn skulde der være et almindelig utvalg av domsmenn (menn og kvinner) for denne ret, bestaaende av 6 gange saa mange domsmenn som det antokes at der i løpet av et aar vilde falde retsdage i tvistemaal og straffesaker ved lagmannsretten. Antallet skulde derefter bestemmes og fordeles av lagmannen mellem lagsognets kommuner efter folkemengden. Valget av domsmenn skulde foretas av kommunestyret hvert 3. aar og samtidig valg av domsmenn til de særlige utvalg i de kommuner, hvor saadanne utvalg oprettes. For straffesaker skulde der være særlige utvalg

- 1) i saker som angaar overtredelse av bygnings, sundhets eller brannlovgivningen,
- 2) i saker angaaende forbrydelser eller forseelser i sjofartsforhold og
- 3) i saker angaaende forseelser, som omhandles i loven om haandverksnæring.

Utkastet bestemte at forhandlingen i lagmannsretten i regelen foregaar under étt for skyldspørsmaalets og straffespørsmaalets vedkommende, dog med adgang for domstolen til aa tillate at skyldspørsmaalet behandles særskilt, hvor dette i indviklede saker antas at lette oversikten. Til fellende avgjørelse av skyldspørsmaalet, hvorover altid stemmes særskilt, kreves mindst 6 stemmer. Gjenstanden for dommen er det i tiltalebeslutningen omhandlede forhold. Dommen avsiges paa stedet eller senest 3 dage efter hovedforhandlingens tilennebringelse. Forsaavidt tiltalte domfeldes skal domsgrunnene for skyldspørsmaalets vedkommende nøiaktig angi hvilke omstendigheter der som grunnlag for dommen ansees beviste og de betraktninger som har været bestemmende ved straffeutmaalingen. I tilfelde av at tiltalte frifinnes skal domsgrunnene paa samme maate angi, hvilke straffebetingelser der antas aa

mangle eller ikke aa være bevist eller hvilke omstendigheter, der antas aa foreligge, som utelukker straf. Med hensyn til, hvad der omfattes av skyldspørsmålet, var den nugjellende regel i straffeproseslovens § 165 bibeholdt. Ankeregelen var i § 380 formulert saaledes, at anke ikke kan grunnes paa, at noget under skyldspørsmålet hørende bevisspørsmål er uriktig avgjort.

Naar samtidig nevnes, at partenes utskyttelsesret bortfalder, er hermed angitt hovedtrekkene i den foreslaatte omordning av lagmannsretten i straffesaker. Den foranlediger ændring eller omredigering av ca. 40 paragraffer i domstoloven og straffeprosesloven og ophævelse af 40 paragraffer i straffeprosesloven, nemlig de gjellende bestemmelser om parternes utskyttelsesret og lagrettens sammensetning, om spørsmålsstillingen, retsbelæringen, lagrettens besvarelse av spørsmålene samt om lagmannens og rettens forhold i relation til svarene.

De for reformen paakrevde lovendringer er saaledes kvantitativt set ikke mange eller store, men de vilde medføre en saa inngripende systemforandring, at det maatte overveies, om reformen var saa paakrevet, at den burde søkes fremmet straks.

Det ovennevnte utkast er som nevnt avfattet under den forutsetning at de civile lagmannsretter med det første vilde komme til aa træ i virksomhet og at der kunde bli forbindelse og samarbejde mellem disse retter og lagmannsrettene i straffesaker. Denne forbindelse var, bortset fra de felles domsmennsutvalg, dog ikke av konstruktiv, men av rent faktisk eller tilfeldig art.

Den vei stod derfor ogsaa aapen at vente med nyordningen for straffesakene, inntil man i praksis hadde faat erfaring for, hvorledes meddomsrettsprincippet vilde virke i lagmannsretten for tvistemaal.

Som det vil være bekjent besluttet statsmaktene i 1924 at utsette civilprocessreformens ikrafttreden ett aar, for at der om mulig kunde gjennomføres forenklinger.

Da Stortinget i 1925 endelig fikserte tiden for dens iverksettelse, blev gjennomførelsen bare besluttet delvis, idet lagmannsrettene inntil videre ikke skal tre i virksomhet, men de nuværende overretter forette i deres sted og i alt væsentlig med det bestaaende skriftlige proces-system.

Hermed er forbindelsen mellom lagmannsrettene i tvistemaal og straffesaker inntil videre og kanskje for en lengere fremtid brutt. Deri ligger selvfølgelig ikke, at den her skilserte reform av lagmannsretten i straffesaker skal utstaa ad Calendas græcas. Den kan gjennomføres isolert og naarsomhelst. Spørsmålet har mig bekjendt ikke siden 1924 været optat til drøftelse av statsmaktene, men reformen er ikke desto mindre like aktuell. Den kan lett og naarsomhelst settes ut i livet paa grunnlag av de foreliggende forarbejder.

III.

Naar jeg efter nogen aars virksomhet som lagmann nu reiser spørsmålet, er foranledningen ikke den, at jeg har nogen særlig anke aa føre mot lagrettekjennelsene innen min jurisdiktion. Jeg tør speciellt ikke paastaa, at der ved stemmegivningen i lagretten i nogen bemerkelsesverdige grad har gjort sig uvedkommende hensyn gjældende: De forrettende lagrettemenn har i det store og hele vist sig fuldt værdige til den tillid, som er vist dem ved at vælge dem til dommerhvervet. Dette omfattes og røktes av lagretten med stor interesse og forstaaelse. Det har været og vil være av stor betydning for strafferettspleien, at de folkevalgte dommeres sunde retsinstinkt og skjønn har en avgjørende innflytelse paa sakens utfall.

Det ubetryggende for strafferettspleien ligger i selve den

institutionelle ordning, i det skarpe skille, som loven selv oppstiller mellom rettens og lagrettens myndighetsomraade, en ordning, der gir adgang til vilkaarlige, ukontrollerbare og upaaankelige avgjørelser som svekker tiliden til domstolens objektivitet og uavhengighet.

De senere aars utvikling synes avgjort at gaa i den retning, at klassehensyn og klasseinteresser spiller en stadig større rolle i det menneskelige samkvem. Det er bemerkelsesværdig, at det norske arbeiderparti paa sit kommuneprogram i Oslo i 1925 hadde den post, at bare kommunister skulde vælges til lagrettemenn. Lignende krav er stillet og delvis gjennomført i andre kommuner, ogsaa landkommuner. Man har ogsaa set, at et bystyre bare velger forbudsmenn til lagrettemenn. Likeoverfor de stadig sterkere krav, som visse organisationer stiller til sine medlemmer om først og fremst aa stemme efter klasseinteresser eller partihensyn, tør der være den sterkeste opfordring — i første rekke for strafferetsplejens tjenestemenn — til at medvirke til en ordning, som byr domstolene større sikkerhet for, at der ved skyldspørsmaalets avgjørelse ikke tas uvedkommende hensyn.

Som bekjent er nylig lagretteeden avskaffet og i dens sted trer forsikring paa ære og samvittighet. Da raadslagning og stemmegivning foregaar for lukkede døre, vil det være en tilfeldighet om den enkelte lagrettemanns stemmegivning overhode blir kjent og ennå mere hans virkelige grunn for sin stemmegivning. Det er til frifinnelse nok at 4 av de 10 lagrettemenn svarer nei, og da ogsaa kjennelsen, som lagrettens ordfører opleser i aapen ret, er uten begrundelse, savner man ethvert kjennskap til paa hvilket grunnlag en saadan kjennelse er avgitt, og dermed som regel ogsaa adgang til gjennom anke aa faa kjennelsen ophevet, fordi den er uriktig i sit innhold. Efter den nugjeldende ordning i strf.procl's. § 380 kan anke i lagmannsrettssaker til skade for tiltalte overhodet ikke grunnes paa at lagrettens

kjendelse er uriktig i sit innhold, medmindre dette støttes til, at lagmannens veiledning med hensyn til loven — som av parterne kan forlanges tilført retsboken — har været fejlaktig.

Disse anstøtstene vil falde bort under en processordning, hvor der er fullt samarbeide mellem de retskyndige og folkevalgte dommere, samtidig som de sidste beholder den avgjørende innflydelse paa besvarelsen av skyldsporsmaalet, over hvilket der som nevnt stemmes særskilt. Hvis det ovennevnte utkast legges til grunn — at der til fellelse kreves minst 6 stemmer av domstolens 9 medlemmer — vil det til frifinnelse være nok at 4 av dommerne stemmer herfor uten hensyn til om nogen av disse 4 er retskyndige eller de alle er lægdommere. Men utfallet vil først fremkomme efterat de forskjellige synspunkter har været drøftet og belyst under en raadslagning, hvori alle dommere deltar med samme rett og plikt og efter en stemmegivning, hvor domsgrunnene i tilfelde af frifinnelse skal angi hvilke straffebetingelser der antas aa mangle, eller ikke aa være bevist, eller hvilke omstendigheter, der antas aa foreligge, som utelukker straffeskyld.

Dette er reformens kjernepunkt. Allerede under raadslagningen kan misforstaaelser av rettslig eller faktisk art fjernes, og naar det kommer til stemmegivning og de fellende og frifinnende avgjørelser skal begrunnes, vil hver enkelt dommers ansvar skjærpes. Det kan neppe betviles, at straffens størrelse i vedkommende lovsted for enkelte lagrettemenn spiller en betydelig rolle saaledes at de, naar de ikke har nogen innflytelse paa fastsettelse av straffen ellar dennes størrelse og art, stemmer for frifinnelse, naar de frykter for, at tiltalte, hvis han felles, vil faa en strengere straf enn de finner rimelig. Ved at gi lægdommerne rett til paa like fod med de retskyndige dommere aa delta ogsaa i avgjørelsen av straffeutmaalingen, vil ikke blot denne anstøtsten fjernes, men — hvad der er vesentligere — ogsaa ved besvarelsen av det ofte vanskelige spørsmål

om den rette straffutmåling blir der et fruktbart samarbeide mellom lægmannsskjønnen og det rettskyndige skjønn.

Da avgjørelsen av skyldspørsmålet maa begrunnes i dommen, vil denne vise, om der ved avgjørelsen er tatt uvedkommende hensyn eller om dommen er tilblit paa grunn av en feilagtig forstaaelse, anvendelse eller tilside-settelse av gjellende lov og saaledes uriktig i sit innhold. Der blir anledning til gjennom anke til høiesterrett aa faa dommen ophevet og ny hovedforhandling foretatt, hvorunner den av høiesterrett uttalte rettsopfatning blir at leggs til grunn, og saadan anke vil staa aapen, uten hensyn til om den er til tiltaltes skade eller gunst.

Legges utkastet til grunn trenger man med hensyn til anke i lagmannsrettssaker ingen annen regel enn at anke ikke kan grunnes paa, at noget under skyldspørsmålet hørende bevisspørsmaal er uriktig avgjort. Paa dette omraade er og maa lagmannsretten som nu være sidste instans og dens avgjørelse endelig.

Der har været reist den innvending mot reformen, at det læge element i domstolen ikke skulde kunne hevde sig tilstrekkelig likeoverfor de rettskyndige medlemmer, saa disses innflydelse paa resultatet skulde bli den helt dominerende. Jeg tillegger ikke denne innvending nogen vekt. Efter mit kjendskap til forholdene vil de valgte domsmenn fullt ut vite at hevde og forsvare sine mulige særmeninger likeoverfor de rettskyndige dommere.

Den nyordning, som der her er spørsmaal om, har imidlertid ogsaa den fordel, at den saa langt fra aa koste noget vil spare statskassen hvert aar for betydelige uttelinger. Den for nogen aar siden nedsatte Statens spare og -forenklingskomite, som tallet menn av alle partier, og som enstemmig anbefalte denne reform, hadde i sin innstilling beregnet, at der bare i skyds- og kostgodtgjørelse til lagrettemenn vilde kunne innspares ca. 70.000,00 kroner aarlig. Dertil kommer den forkortelse av saksbehandlingen

og av lagmannstingenes varighet, som kan paaregnes der-ved, at den særskilte forhandling om skyldspørmaal og straffespørmaal bortfalder.

Skulde statsmaktene nære betenkeligheter ved over hele linjen og med en gang at opheve juryen, og innføre den nye ordning, vil der jo være anledning til aa gaa skrittvis frem. Man kunde inntil videre beholde de nuværende lagmannsretter til behandling av visse grovere forbrydelser, men behandle alle andre strafbare handlinger, som kan innbringes for lagmannsret, efter den nye processmaate, hvad enten saken efter straffeprocesslovens § 19 hører under lagmansret eller innbringes dit til fornyet behandling efter parternes begjæring i henhold til straffeprocesslovens § 400. Selvfølgelig vilde dette ingenlunde være nogen fullkommen ordning, men den byr paa den fordel, at man kan innvinne erfaring for, hvorledes den ændrede processordning virker ved legmannsrettene, før man helt forlater det nuværende system.

Det er utvilsomt en utbredt opfatning innen almenheten, at den nugjellende adgang til at innbringe saker for lagmannsrett bør underkastes nogen begrænsning, fordi denne rett under den nuværende ordning er et unødigt stort apparat at sette i bevegelse i forhold til de interesser, det kan gjelle. Rent subsidiært vil jeg derfor henstille til vore lovgivende myndigheter aa ha opmerksomheten henvendt paa revision av disse reglér. Da det ligger utenfor rammen av denne artikkel kan jeg ikke gaa i detaljer, men anser det nok at peke paa endrede regler i straffeprocesslovens 3die kapitel om rettenes domsmyndighet og — eller — endrede regler om parternes adgang til at kreve fornyet behandling ved lagmannsrett i henhold til straffeprocesslovens § 400.

Der kan ogsaa være spørmaal om ikke de gjellende regler om, hvad der er at henføre under skyldspørmaalet, bør underkastes en revision, hvis man vil beholde det nuværende system. Der er heller ikke her an-

ledning til aa gaa i detaljer, men der er grunn til aa peke paa, at den nuværende ramme for skyldspørsmålet i de ofte forekommende injuriersaker medfører store praktiske vanskeligheter for en lagrette. Her vil vistnok alle være enige om, at det hører til skyldspørsmålet om uttalelsen efter sit innhold er ærekrenkende, om den er fremført mot bedre vidende, og om der er ført bevis for dens sannhet. Men enigheten ophører, naar der videre spørres lagretten om injurianten har været pliktig eller nødsaget til at uttale sig eller om han har handlet til berettiget varetagelse av eget eller andres tarv. Der er her en vrimmel av subjektive og objektive momenter, som maa tas i betraktning, og det er ikke at vente, at en lagrette efter en kortere mundtlig forhandling paa en betryggende maate skal kunne fylde denne vanskelige opgave, hvad lagrettens medlemmer selv i flere tilfælde har fremholdt.

I Danmark har fremtrædende jurister beklaget sig over, at offentlighetsprincippet — gjennomført fullt ut — leder til at der under hovedforhandlingen i nævningsaker gis mere eller mindre tendensiøse og sensationelle kommentarer i pressen, hvori understrekes sympati med eller antipati mot den anklagede eller fornærmede før saken er paadømt. Der er i den anledning henvist til engelsk lov, som forbyr pressekommentarer i i straffesaker før saken er paadømt og foreslaar reformer i loven siktende til at hindre saadant misbruk.

Noget behov for lovregler i den retning er der neppe efter norske forhold. Gjælder saken sædelighetsforbrydelse eller forhold, hvis offentliggjørelse krenker privatlivets fred, turde dog de bedste hensyn tale for aa gi retten en friere adgang end nu til overhodet aa forby referat av bevisførsel og procedure.

P. S.

Efter at ovenstaaende er skrevet, er jeg blit opmerksom paa, at den norske dommerforenings styre gjennom vor legation i Berlin har søkt opplysninger hos det tyske

utenriksdepartement om erfaringerne med hensyn til virkningerne av den ved forordning av 4. januar 1924 indførte omdannelse av de tyske Schwurgerichte fra juryret til store meddomsretter, bestaaende av 3 fagdommere (Richtern) og 6 lægdommere (Geschworenen), som i fellesskap avgjør skyld- og straffespørsmål.

I sit svar meddeler det tyske utenriksdepartement bl. a. følgende:

»Forsaavitt en dom kan uttales efter den korte tid
 »den nye organisation har været i virksomhet, lyder de
 »hittil indkomne erkleringer fra den medvirkende tyske
 »øvrighet gjennemgaaende gunstig. Den nye organisa-
 »tion har efter justisforvaltningens mening staaet sin
 »prøve og betyr i motsetning til den tidligere tilstand et
 »vesentligt fremskridt. Disse domme støtter sig ikke
 »alene paa beretninger fra dommere og statsadvokater,
 »men ogsaa paa erkleringer fra de edsvorne selv. —
 »Hovedfortrinet ved reformen ser man i almindelighet
 »deri, at der ved den nu foreskrevne felles retsavgjørelse
 »av embeds- og lægdommere er blit ryddet av veien den
 »viktigste aarsak til de hyppigt feilagtige domme av de
 »tidligere Schwurgerichte, hvorunner vanskelige retsavgjørelser blev truffet av lægmenn alene. Ved den nu-
 »gjellende ordning har man efter den almindelige me-
 »ning i betydelig høiere grad end før sikkerhet for en
 »rigtig retsavgjørelse. Det blir betraktet som en yder-
 »ligere forbedring, at lægdommerne ogsaa har at med-
 »virke ved straffeutmaalingen. Endelig er det fremhevet
 »som et fortrin, at nu ogsaa avgjørelsen av skyldspør-
 »maalet maa skriftlig begrunnes, saa der blir aapnet re-
 »visionsinstansen og benaadningsmyndigheten er mulig-
 »het for prøvelse«.

Disse opplysninger, hvorav avskrift er oversendt justisdepartementet, vil klarligen være av betydelig interesse for vore lovgivende myndigheter.

Oslo, november 1927.

Chr. L. Rolfsen.